

KYRKNYTT

Tidningen om

LIVSFRÅGOR OCH KRISTEN TRO

från Svenska kyrkan i Karlstad och Hammarö | www.kyrknytt.se

TID O OTID

De har stannat tiden

Erik Bengtson levde åtta veckor med amishfolket

"Äggstockscancer med spridning till bukhinnan"

Sofias blogg finns kvar som minne och möjlighet

1

2014

Allra käraste Verklighet.
Du ger oss ett pussel.
När bitarna inte passar
skaver de.
Det är vi som får såren.

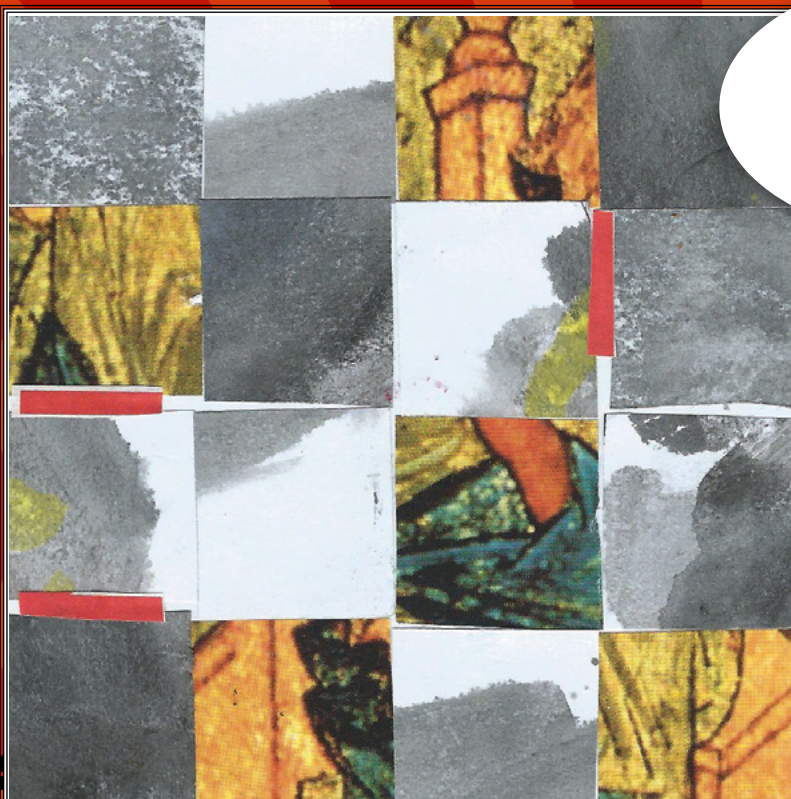

Bild: Hans Kvarström/
universitetskyrkankarlstad.
blogspot.se

Det ligger i tiden

I överflödeskulturens tidsålder upplever många en stark tomhet. En tomhet som leder in i jakt på upplevelser och konsumtion för att fylla behovet av mening och tillhörighet. Men kanske finns andra perspektiv – allt liv växer ju i vila, så varför skulle människan vara annorlunda?

Med detta nummer vill vi ge våra läsare möjlighet att se tillvarons pussel ur lite andra vinklar.

Vi har därför bett Karlstadsförfattaren Erik Bengtson berätta om amishfolket. En grupp människor som anser att teknikutvecklingen för länge sedan nått sin höjdpunkt och mycket noggrant utvärderar om och hur ny teknik kan vara till hjälp i deras liv.

Erik, som själv levt bland dem, beskriver hur deras otidsenliga levnadssätt präglas av ödmjukhet och enkelhet, stor generositet och en ofattbar förmåga att förlåta.

Vi påminner också om att vår

tid på jorden är utmätt och undersöker hur den nya tidens bloggar och sociala nätverk ger oss nya sätt att bearbeta den väntande döden och alla de känslor den väcker.

Vi följer även journalisten Ingela Bendts guidning in i kyrkorummets gamla symbolik. En symbolik som tyvärr är bortglömd bland många av oss, men som förankrar i vår rotlösa tid.

Vi är också glada över att Sören Dalevi, vår pedagogiska präst, åter medverkar i tidningen och framöver svarar på era frågor i spalten "Kristen tro för nyfikna".

Dessutom uppmärksammar vi kyrkans verksamheter där det finns någon som har tid att lyssna, testar att gå på andakten Tid för stillhet och gläds över att kyrkan i juni får sin första kvinnliga ärkebiskop, Antje Jackélen. 850 år tog det!*

* År 1164 blev Sverige en egen kyrkoprovins. Samma år vigdes Stephanus till provinsens första ärkebiskop.

CECILIA HARDESTAM

ansvarig utgivare
och redaktör

KYRKNYTT

Karlstads kyrkliga samfällighet
Västra Kyrkogatan 5
652 24 Karlstad
www.kyrknytt.se

ansvarig utgivare och redaktör
Cecilia Hardestam 054-14 15 32
cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

grafisk form
Maria K-Back, Whiter Shade

tryck
LÖWEX Trycksaker AB, Växjö
ISSN 2001-6212

Svenska kyrkan

SISTA MÅLTIDEN
JUDAS

FRI
ENTRÉ

Svek, ondska & lojalitet

FÖRRA ÅRET såg 2 000 personer *Den förlorade sonen* i Barnens katedral/Kroppkärrskyrkan. I år ger kyrkan *Den sista måltiden*.

Jakob Hultkrantz Hansson från Västanå teater står för regi och manus och pjäsen handlar om den sida av Jesus och lärjungarnas sista gemensamma måltid som inte står beskriven i Bibeln.

NÄR? 5/4 16.00, 6/4 18.00, 8/4 14.00 & 19.00, 9/4 14.00 & 19.00,
15/4 14.00, 16/4 19.00

VAR? Barnens katedral/Kroppkärrskyrkan

FÖR VEM? Vuxna och äldre barn

ANM: varmland@sensus.se eller 054-13 71 00, vardagar 9-16

Kyrkospaning

Annandag påsk, **21 april**, samlas vi kl **14** vid Domkyrkan för en gemensam vandring mellan innerstadens kyrkor.

VI BESÖKER Adventisterna, Korskyrkan, Tingvallakyrkan, Pingstkyrkan och Katolska kyrkan, där vi avslutar med kyrkkaffe.

Kyrkorna vi gästar berättar lite om sig och håller en kort andakt med exempelvis musik, psalmsång, textläsning och bön.

Under vandringen, som beräknas vara klar kl 16 och ordnas av Karlstads ekumeniska råd, läser vi också Emmausvandringen ur Lukasevangeliet.

Etisk teaterpub

SITARA – THE STARS. En teater-, sång- och dansföreställning med utgångspunkt i den afghanska kvinnans historia. Skådespelare: Monirah Hashemi.

NÄR? 10/4 kl 18

VAR? Svenska Migrationscentret, Residenset

FÖRBESTÄLLNING: 054-671 51 00

FRI
ENTRÉ

Lästips för

kropp & själ

HUR SKA VI FÅ IHOP vårt behov av vila med allt ansvar och med känslan av att inte riktigt räcka till? Och hur handskas vi med leda och rastlöshet?

Tomas Sjödin tar oss i sin nya läsvärda bok *Det händer när du vilar* (Libris) in i vilans värld och konstaterar: "Vilan är inte den sista sucken av utmattning, men en öppning för nya begynnelse."

Liknande tankegångar är Byung-Chul Han inne på när han lyfter fram vikten av den djupa ledan i sin uppmärksammade bok *Trötthetsamhället* (Erzatz).

Om sömnen är den kroppsliga avslappningens höjdpunkt, så är den djupa ledan helt enkelt den själsliga avslappningens höjdpunkt, skriver han och betonar att ren stress inte förmår frambringa någonting nytt utan bara reproducera och accelerera det som redan finns.

FÖR KYRKORNAS PROGRAM SE
svenskakyrkan.se/karlstadspastorat
svenskakyrkan.se/grava
hammaroforsamling.se

Vandra för en vapenfri värld

JESUS SA NEJ till förtryckande system och våldsanvändning. Är du nyfiken på vad det kan innebära i dag så följ med på fredsvandring till Bofors vapenfabriker.

Vi går från Karlstad **söndagen den 13 april** och avslutar i Karlskoga på **onsdagen den 16 april** i påskveckan.

ANM: snarast till hans.kvarnstrom@kau.se, 054-14 15 31 eller 0768-404 606

Halvvägs till himlen

MISSADE DU TV4:s komediserie *Halvvägs till himlen*? Lugn, nu finns serien på DVD. Eftersom skaparna satsat rejält på research lyckas de med både farsen och träffsäkerheten.

Huvudpersonen, den nybakade kyrkoherden – underbart spelad av Johan Glans – slits mellan sina ideal och den svenskkyrkliga verkligheten.

En humoristisk kommentar till Svenska kyrkans möte med samtiden.

TV-serien *Kyrkornas hemligheter* lockade förra året lite överraskande inte mindre än 700 000 tittare. Sedan dess har programmen repriserats och setts av ännu fler. En bok har också kommit. Vad handlar detta historiska och kyrkliga intresse om?

----- text INGELA BENDT -----

I en tid när vi är orienterade mot framtiden och uppslukade av snabba flöden i nuet verkar gamla hemligheter få en stark dragningskraft. Rötter, förankring, motvikt behövs – för nutidsmänniskan är inte sällan historielös och vilsen.

Härlig är jorden, är en psalm som sjungs vid begravingar. Andra versen börjar Tidevarv komma, tidevarv försvinna, släkten följa släktens gång. En präst berättade att han upplevde att just de raderna var väsentliga för sörjande.

VAD HANDLAR DE OM? Jo, om behovet att bli insatt i ett sammanhang. Vi ingår i en följd, tillhör en släkt även om vi brutit upp och flyttat. Om någon närstående dött, är vi existentiellt öppna, då kan det kännas trösterikt att bli placerad efter förfäder och förmodrar.

Tidevarv kommer och tidevarv går, visst, men tidevarv finns också kvar. Bevarade och gestaltade i våra kyrkor. Kyrkorummets väggar är laddade med människors glädje, sorg och smärta. Ju äldre kyrka desto mer. Här har det genom åren varit dop, konfirmation, bröllop, begravingar och gudstjänster.

Kyrkorummet är också laddat

med ett tyst språk, en dold symbolik, fördold för många av oss idag. Vi har inte kvar förmågan att läsa. Men tingen i kyrkan står där inte lite hipp som happ. Föremålens placering, liksom kyrkans orientering i förhållande till väderstrecken har en djupare mening.

Inte minst i tider av kris söker sig människor till kyrkan. Det är inte konstigt. Att omslutas av kyrkorummet, bekanta sig med det, tända ett ljus, sätta sig i en bänk, låta tankarna komma. Ensam eller kanske i sällskap med någon som övar på orgeln.

MÅNGA MÄNNISKOR är trötta på ord, flera kyrkor ordnar meditationer – ibland en hel dag då man kan lägga sig ner, spanna av och vila i en bänk, meditera tillsammans och kanske få massage. Kyrkorummet blir tillgängligt och symbolspråket är tyst, inga ord behövs.

Det är faktiskt så att det finns riktningar i kyrkorummet – kyrkorna är alltid vända mot öster, mot gryningen och soluppgången som kommer efter nattens mörker. Tanken är att Kristus kommer till människorna ur mörkret med ljus.

Väster är motsatsen, det är solnedgångens, mörkrets och under-

jordens rituella plats, även dödens, för vi kommer in från kyrkogården. Vissa gamla kyrkor har bilder av demoner på västporten som skydd mot ondskan, symboliskt förkroppsligad av djävulen. Platsen innanför västporten kallas också vapenhuset, här ställdes förr vapnen, som inte var tillåtna i kyrkan.

ATT GÅ IN GENOM kyrkdörren i väster kan ses som början på en existentiell vandring, där det går att läsa in sitt eget liv för den som vill.

Livsgången, via sacra, den heliga vägen går längs mittgången från väster till öster. Den går mot godheten och ljuset, mörkrets motpol för att övervinna mörkret inombords, rädslan, oron och ondskan.

I öster ligger koret med altaret, den symboliska platsen för Guds närvaro. Ofta finns låga trappsteg upp till koret, som visar på gränsen mellan tid och evighet.

Nedanför koret i öster och vapenhuset i väster ligger långhuset, där folk samlas, där ljus och mörker möts, liksom ont och gott. Ibland liknas kyrkan vid ett skepp, med mittskepp och sideskepp, vilket syftar på Noaks ark som räddade människorna undan syndafloden.

Från söder till norr finns också

Kyrkornas hemliga symboler

en tidsaxel. Den norra sidan är Marias sida och den södra Johannes döparens, den siste av profeterna. På så sätt har norrsidan blivit en kvinnosida och sydsidan en manlig. En tradition som lever kvar vid vigseln, då bruden står till vänster och brudgummen till höger.

De flesta svenska kyrkor är byggda som liggande kors. Korset är kyrkorummets ursymbol och kristendomens huvudsymbol. Det står för försoning, lidande och tro.

Korset symboliserar också det stiliserade livsträdet, med rötter under jorden, stammen på jorden och kronan upp i himlen. Livets träd är en bild för växt, det träd som kan vända död till liv och hela det brustna och sjuka.

ETT NYTT INSLAG i kyrkorummet är ljusbäaren, som kan ha formen av just ett livsträd. Idag är det självklart att tända ljus i kyrkan, nästan svårt att tro att seden infördes först 1968 i Uppsala domkyrka.

Men vad krävs nu för att en kyrka ska kunna kallas kyrka?

Frågan går till Maria Linder, byggnadsantikvarie och stiftsingenjör som inventerat kyrkorna i Karlstad stift:

– Ett altaret måste finnas. Kor-

set förstås. Ett krucifix. Vanligast är att det står på altaret eller finns på altartavlan, men det kan också vara inlagt i mönster i golvet. Predikstolen är inte nödvändig längre, den saknas i nyare kyrkor. Dopfunt ska egentligen finnas, men i moderna kyrkor kan den flyttas bort.

Ett kyrkorum måste också invigas genom en speciell ritual, tillägger hon.

UNDER MEDELTIDEN var kyrkvalven färgglatt bemålade med sedelärande berättelser som kyrkosökarna kunde betrakta, en slags medeltida serier, historier ur Bibeln och helgonlegender. Eller beskrivningar av de sju döds synderna – högmod, girighet, vällust, avund, frosseri, vrede och lättja – inte mindre aktuella idag.

Apostlarna förekommer i altartavlor och på predikstolar. Markus, Matteus, Johannes och Lukas, det senare namnet var för övrigt det mest populära för pojkar födda 2013, då stavat Lucas.

Det finns många symboler i kyrkan. Fisken, det äldsta tecknet, var en hemlig symbol för kristna under de tidiga förföljelserna. Änglarna är Guds sändebud på jorden

och skyddsänglarna är vita. Djävulen, frestaren är ofta avbildad med bockfot, svans eller horn.

Även färgerna på altaret och på prästens skrud betyder något. Vitt är renhet och helighet och förekommer vid jul, påsk och pingst, i dopdräkt och svepning. Grönt är det växande livet och hoppet. Violettt står för ånger och bot i fastan. Rött är eld, blod och kärlek. Guld används som alternativ till vitt. Svart är sorgens färg.

GENOM ATT BESÖKA kyrkor från olika epoker gör vi en tidsresa genom historien. Många kyrkor är stilblandningar, har byggts om och byggts till.

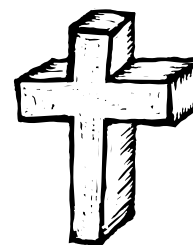
På 1000-talet kom den romanska stilen med runda bågar och tjocka murar som på 1200-talet avlöstes av gotikens uppåtsträvande former.

Renässansen på 1500-talet och barocken på 1600-talet följdes av rokoko och vid 1700-talets slut av nyklassicismen. Den kyrktypen är vanligast i vårt land. 700 nyklassicistiska kyrkor byggdes, till exempel i Östra Ämtevik. Senare kom nationalromantik och funktionalism.

I hela Sverige finns 3 384 kyrkor, av dem finns 171 i Karlstads stift. ●

Besök en kyrka

- ALSTERS KYRKA 1696, korskyrka med träspån och centralt torn
- BOLSTADS KYRKA 1150, äldst i Karlstad stift
- EKSHÄRAD KYRKA 1600-tal, barock
- FILIPSTADS KYRKA 1785, gustaviansk
- GESTADS KYRKA 1790-tal, i sten och tegel
- GRÄSMARKS KYRKA 1700-tal, barock
- HAMMARÖ KYRKA 1300-tal, Värmlands enda medeltida träkyrka
- SKÅLLERUDS TRÄKYRKA 16-1700-tal
- SVANSKOGS TRÄKYRKA 1733
- TREFALDIGHETSKYRKAN I ARVIKA 1911, nationalromantik
- VÅSE KYRKA 1760, en av Värmlands största

Ett folk som helt enkelt stannat tiden där de själva vill ha den är amishfolket i USA.

– Jag är imponerad av hur amish har tagit eget kommando över den tekniska utvecklingen.

Och jag är djupt berörd av det andliga innehållet i amish livsstil, säger författaren Erik Bengtson.

Erik Bengtson är något så ovanligt som en "världslig" person som fått möjligheten att dela amishfolkets vardag i sammanlagt åtta veckor. Han närmade sig gruppen med lika delar nyfikenhet och skepsis, var lite orolig att det skulle vara ett åsanissegäng som fastnat i sin egen historia.

– Men det jag fann var människor med djup humor och ett stort mått människokärlek.

Själva kärnan i amishfolkets filosofi är att leva så nära Nya testamentets budskap som möjligt.

– Det handlar ingenting om den egna världsliga lyckan här och nu, utan om att leva så att nästa dimension blir bra, förklarar Erik Bengtson. Och då lever du mer för din medmänniska än för dig själv.

– Det är större fokus på de goda krafterna än på djävulens frestelser och det kan nog vara en förklaring till att det vardagliga livet i en amishförsamling är varmt och omslutande, inte fördömande och strängt.

För att begripa sig på amishfolkets förhållningsätt till ny teknik måste man förstå att familjen anses vara fundamentet för ett liv i bibelns anda. Allt som drar uppmärksamhet från samvaron med familjemedlemmar, släktingar och vänner är av ondo enligt amishkyrkans tolkning.

Det är utifrån den tolkningen amish håller upp varje ny teknisk landvinning till skärskådan med frågan: "Gynnar detta vårt bibliska familjebaserade samhälle eller ej?"

Frågan har besvarats med nej när det gäller elektricitet och rörliga fordon.

Stanna gärna upp där och begrunda konsekvenserna av dessa båda avståenden.

Ljus, värme, kyla, ugn och spis går att ordna utan el, men sen...? Hårtork, köksassistent, mikrougn, teve, dator, läsplatta, mobil?

Och fordon som rullar...? Cykel, bil, traktor?

– Just mobiltelefonen var något som bisko-

Ett liv utan tid, el & bil

----- text MARGARETA JONILSON bild PER HARDESTAM -----

parna i rörelsen funderade länge över. Den ger ju möjlighet att hålla koll på ungdomarna och kalla hem dem till familjen. Men till sist blev det nej. De distraherande nackdelarna övervägde.

Motordrivna fordon ger möjlighet till utflykter för långt från gemenskapen, medan hästkärror och till exempel inlines har bedömts ge lagom stor räckvidd och därför är godkända. Bilen ses som symbolen för fart och flärd, individualism och statustänkande.

När det gäller vanlig telefon så får den användas, men bara för korta utgående samtal som det finns någon praktiskt vinst med. Att "umgås" via telefon finns det ingen poäng med, en amish vill se en annan människas hela kroppsspråk för att förvissa sig om att ingenting missförstås. Dessutom skulle spontana telefonsamtal kunna stjäla tid från det så livsviktiga arbetet på gården.

– Det finns en provoperiod för ungdomar när de får åka ut och smaka på det världsliga

livet och där lämnar cirka tio procent av dem livsstilen i amish. Den som lämnar blir inte bestraffad, ändå återvänder nittio procent.

Och vilken frestelse är det största hotet mot att ungdomen ifråga återvänder hem?

– Det är bilen. Det är de unga grabbarnas längtan efter att få köra bil som kan få dem att vilja lämna gemenskapen i amishsamhället. Men många kör av sig under prøvoåren och är nöjda sen.

Erik Bengtson tycker på intet vis att amish skulle vara rätt sätt att leva för honom själv.

– Omöjligt! Jag kan ju inte på några veckor bli en integrerad del av 400-årig kultur. Jag var tvungen att avstå från flera världsliga beteenden när jag var där. Jag tog av mig armbandsuret – därför att tid inte existerar i amish på samma sätt som utanför. Man är ett jordbrukande folk som följer ljusets och jordens rytm.

– Med min hustrus lov tog jag dessutom av mig vigselringen. Smycken är världsliga bländverk.

– Jag fick avstå från musik. Jag hämtar mycket av min andliga påfyllning från operamusiken, så det var svårt. Jag hade också gärna tagit ett glas vin ibland, men det var det inte tal på.

MÅNGA I VÄRMLAND känner Erik Bengtson som den obotlige löpningsnörden som fortfarande som 75-åring klämmer någon mil om dagen.

– Amish tränar inte alls. Det är en världslig syssla som inte är nödvändig när man har börjat jobba ute på jordbruksfälten klockan fem på morgonen. Och där kan jag intyga att de har rätt...

Erik närmade sig amish med författarens självklara nyfikenhet, men också med en längtan efter andlighet. Innan vi fortsätter på det spåret kanske vi ska reda ut vad han menar med andlighet.

– Det är väl en känsla av styrka. En kraft du kan lita på. Någoting ursprungligt. Den finns där hela tiden, men det är bara i vissa stunder och på din egen våglängd som du kan få direktkontakt med den.

Paus. En eftertänksam huvudnickning.

– Ja, det är nog min upplevelse av andlighet, och den får jag sannerligen leta efter när jag är här hemma. Operamusiken. Skogen där jag springer. Jo, andligheten finns, men nästan aldrig där det känns mest naturligt att söka den, nämligen i kyrkan, så jag söker vidare när jag har chansen.

I amish predikar man bibelns ord hemma hos vanligt folk och den som ska hålla predikan – som inte är nådigt lång – får inte veta det förrän en liten stund i förväg. För att vilken familj som helst ska kunna härbärgera den

Amish

Amishfolket har sitt upphov i en grupp människor från dåvarande tyska Elsass, i dag franska Alsace, som trodde på vuxendopet och därför blev förföljda i Europa.

De slog sig ner i USA på 1720-talet. Vid 1900-talets början var de bara omkring 500 personer, men i dag har rörelsen vuxit till 280 000 personer och finns i 28 stater. Amish lever huvudsakligen på jordbruk och kvinnornas vackra hantverk, framförallt de uppskattade lapptäckena.

Amish jordbruk är trots de ålderdomliga metoderna mycket effektivt och de svarar i dag för en femtedel av USA:s mjölkproduktion. All livsmedelsproduktion är automatiskt ekologisk och amish produkter har på senare år blivit mycket efterfrågade.

långa gudstjänsten är väggarna i amishfolkets bostäder enkelt flyttbara.

Kvinnor har inte rätt att predika, däremot deltar kvinnorna i valet av predikant.

Erik Bengtson är tagen av allvaret och engagemanget i hela gudstjänsten.

– Den är så avskalad från alla yttre attribut, hålls rakt in i vardagsrummet hos vilken församlingsmedlem som helst – och är samtidigt så långsamt, eftertänksamt och allvarigt genomförd att man inte kan låta bli att dras in i den djupa känsla som hela den långa ritualen skapar.

Men kanske det allra mest speciella med amish är deras ofattbara förmåga till förlåtelse. I oktober 2006 utsattes en skola i Lancaster City för en dödsskjutning där fem flickor dog och fem blev invaliderade för livet. Gärningsmannen var en besökare utifrån som hade förlorat sin lilla dotter flera år tidigare och nu gått in i ett psykotiskt tillstånd. Han avslutade dådet med att ta sitt eget liv.

Amishfolket svarade med förlåtelse och tog genast hand om änkan efter förövaren. Av de 75 deltagarna på gärningsmannens begravning var hälften amish.

Erik, som var tillbaka som gäst hos amishfolket kort efter händelsen, blir fortfarande berörd till tårögdhet när han berättar om denna ofattbara manifestation av förlåtelsen och kärleksbudskapet.

Tillbaka i den världsliga världen skrev han boken Amish. Som sin tribut till ett folk han alltid kommer att omfatta med den djupaste kärlek och respekt. ●

Nya tider ger nya möjligheter att bearbeta sorg och tänka kring döden. Läs om Monica, vars dotter Fia skrev om sin sjukdom på nätet, om Tim och Karin som följt Kristian Gidlunds uppmärksammade blogg och om Eva som forskar om hur vi uttrycker starka känslor genom sociala media.

Hon BLOGGADE om sin cancer

– Fias blogg var viktig för så många under tiden hon var sjuk. Inte minst för henne själv.

Men i dag, ett år efter dotterns död, är inte nätet den främsta platsen för att mötas och sörja. Monica Sjökvisth går sällan in på sidan men hon vill att det digitala rummet ska finnas kvar, som ett minne och en möjlighet.

text HELENA SÖDERQVIST

Att blogga om obotlig cancer och göra döden offentlig både i ord och bild blir allt vanligare. I USA pratas det om en "bloggcancerrörelse", där drabbade söker kraft hos varandra, diskuterar behandlingar och kämpar för livet. Önskan om att leva in i det sista är gemensam för nästan alla som skriver.

– Vi hoppades ju hela tiden. På ett mirakel. Man gör det.

När 35-åriga Sofia Sjökvist från Arvika fick diagnosen äggstockscancer valde hon att berätta på nätet om sin nya vardag. Det som tidigare varit en dagbok blev nu en blogg med namnet Miss Fia bloggar, Äggstockscancer med spridning till bukhinnan. Bloggen finns fortfarande kvar.

Sofia finns också, fast i en annan form. Närvaron av henne är stark hemma hos mamma Monica i Arvika.

Monica delar med sig för Sofias skull, för att dottern drevs av önskan att berätta och vara öppen också om det mest smärtsamma. Kanske kan det hjälpa andra.
Foto: privat

Fotografierna blir ett sätt att minnas. Dottern med sin snowboard mot isblå himmel och alptoppar, tropiska äventyr, bygget av den egna sommarstugan, på jobbet som chef för äldreomsorgen, bland vänner, familjehögtider, barndomsbilder ... överallt samma fart och intensivt brun blick.

– Sofia försvinner aldrig.

Monica berättar om sommaren 2010, om ballongflygning och golfturneringar med mera. Dottern hade dragits med magont och på mammas uppmaning ringde hon till slut vårdcentralen. Efter första läkarkontakten tog det åtta veckor innan magen röntgades.

Mycket kort därefter opererades Fia. Men då var det försent. Spridningen var för stor. Det fanns inte mycket att göra, konstaterade vården och erbjöd cellgifter, följt av palliativvård.

Men Sofia vägrade att ge upp. Efter fyra månader fick hon äntligen en remiss till Uppsala. Det blev operation och behandlingar.

Hoppet kom tillbaka.

– Till en början var bloggen ett sätt att bearbeta situationen, berättar Monica, en plats för upplevelser och känslor, men också information till alla runt omkring som undrade hur hon mätte och vad som hände.

Runt 3000 personer följde regelbundet Sofias blogg. Kommentarererna var många.

De flesta handlade om uppmuntran och stöd, både från kända och okända läsare.

Men bloggen blev också en mötesplats för andra som drabbats av cancer. Råd och tips delades, både med Sofia och mellan läsare.

– Bloggen fyllde en väldigt viktig funktion i vardagen. Den var bra för Sofia. Hon hade något meningsfullt att göra och mötet med alla som läste och stöttade henne gav kraft.

In i det sista kunde hon krypa upp i soffhörnet och hålla kontakten med livet utanför lägenheten. Hon var delaktig på sina egna villkor.

Inläggen var också bra för övriga i familjen, tycker Monica.

I bland orkade Sofia inte prata om sin sjukdom utan hänvisade till bloggen. Där fanns både praktisk information och existentiella tankar om livet och döden.

– Jag läste bloggen varje dag. För mig betydde både orden och bilderna väldigt mycket. Jag lärde mig massor om cancer.

Monica beskriver bloggen som ett komplement till den fysiska

kontakten med dottern. Mötesplatsen på nätet gav dem ytterligare en dimension. Ingenting som var istället för något annat. Mor och dotter bodde nära varandra och sågs ofta. Ibland diskuterade de sådant som stött på bloggen, ibland inte.

Att läsa andras kommentarer, att ta del av uppskattning, beröm, stöttning, att möta så mycket värme och omtänksamhet från andra människor är ovärderligt i den situation både Sofia och hennes närstående befann sig.

Men ibland funderade Monica kring anonymiteten. Vem som stod bakom orden de gånger en pseudonym användes. Det var ingen stor sak, men hon skulle ha föredragit att veta vem som skrev varje inlägg.

Tanken på "skvallerläsare" finns också, att folk surfar runt av enbart nyfikenhet och använder andras katastrofer som samtalsämne, utan egentlig medkänsla. Det är en del av verkligheten för alla som väljer att skriva på nätet om svåra händelser och starka känslor.

– Men om andra läser bloggen eller ej är inget man går och grubblar över.

Sofia ville ha öppenhet och markerade också tydligt på bloggen att det fanns inget rätt och fel i läsares sätt att kommentera och tänka kring hennes situation. Hon uppmuntrade yttrandefrihet, oavsett innehåll.

Sista månaden ändrade bloggen karaktär.

– Hon gav upp, ville inte leva det plågsamma liv som återstod.

Så här i efterhand blir det tydligare för Monica, inläggen från januari i fjol är smärtsamma, om hur Sofia inte orkar mer, även om hon kände sig levande just i stunden. Att inte kunna äta, det ständiga illamåendet, syrgasen, att tappa kraft ... lusten att delta försvinner och döden blir på något sätt begriplig, om än hatad.

– Jag var ändå inte beredd på att slutet var så nära. Sofia hade kommit igen flera gånger tidigare. Hon var ju på jobbet så sent som den 10 januari.

Att se sitt barn brytas ner av sjukdom och förlora livet är outhärdligt. Ord saknas.

– Sorgen tar tid. Jag besöker graven varje dag. Vill det. Det är en känsla.

Men bloggen har mist sin dagliga betydelse. Den finns som ett minnesrum. Öppet och tillgängligt för den som har behov.

– Det känns bra. Och det var Sofias önskan. ●

”Han tillät mig att tänka

tänkar om döden”

Tim Sterner och Karin Jonsson studerar journalistik och påverkades starkt av Kristian Gidlunds blogg. Han fick dem att fundera över livet, hur man använder sin tid och vilket samhälle vi skapar.

Kristian Gidlund har uppmärksammats över hela landet för sina starka och utlämnande skildringar av att leva med obotlig cancer.

– Han väckte oss och fick oss att känna, säger Karin Jonsson och Tim Sterner, som båda skriver och läser många bloggar.

----- text HELENA SÖDERQVIST foto TED ANDREASSON -----

Att blogga om det personliga, det svåra, det allvarliga. Det behövs, tycker Karin och Tim. Läsandet blir som en följetong där man åsidosätter sig själv och slipper fastna i de egna tankarna. Och att skriva fyller närmast en terapeutisk roll.

– Jag ser det som välgörenhet, att städa ur den mentala garderoben och ge bort sina känslor till behövande. En ömsesidig process, beskriver Tim.

Båda tycker att det finns något befriande i att ha okända läsare, en identitetslös massa att lämna sina tankar till. Men allt hamnar inte på bloggen. Både Tim och Karin har gammaldags dagböcker i hyllan. Kanske inte med hänslås som då de var barn, men precis lika privata. Där finns de ord som ingen annan än de själva har tillgång till. Gränsen mellan dagbok och blogg är tydlig.

Men båda har ändå erfarenhet av att ångra saker de lagt ut till sina läsare.

– Man är sitt senaste inlägg och ibland går det för fort.

Karin har raderat känslor som i efterhand känts för starka och Tim saker som han inte fullt ut kunnat stå för. Det är ofta kommentarer från andra som gör att de tänker ett varv till och kanske tar bort eller ändrar ett inlägg.

Ibland överraskas de också av att läsaren är någon annan än de tror. Karin, som kommer från en liten by i Jämtland, berättar om när hon mötte ”tanterna på Ica” och de kommenterade saker hon skrivit. Det var roligt men samtidigt förvånande.

– Är det så här mina läsare ser ut?

När den där okända befriande massan plötsligt får ett ansikte man inte är beredd på är det lätt att censurera sina känslor, tycker Karin.

– Då handlar bloggen mer om vad jag gör än vad jag tänker. Och så vill jag egentligen inte att det ska vara.

FÖR DET PERSONLIGA och ärliga behövs i det sociala mediebruset. Ingen tvekan. Karin och Tim menar att musikern och journalisten Kristian Gidlund från Borlänge har betytt mer för det personliga uttrycket på nätet än någon annan. Han gav genren både identitet och kvalitet.

I den uppmärksammade bloggen och senare boken *I kroppen min*, berättar han om sina upplevelser av livet och cancer, den sjukdom som i september förra året tog hans liv. Kristian Gidlund skulle ha fyllt 30 år några dagar efter sin död.

För Karin, 20, och Tim, 27, har hans ord betytt mer än mycket.

– Han tillät mig att tänka tankar om döden. Och att förstå hur den känns. Men även om han skrev om döden så handlade det ju mest om livet, säger Karin.

Hon tycker om när döden beskrivs som en del av livet. Utan att krångla till det.

– Och Gidlund gjorde det med nerv och nakenhet. Han rullade ut sitt inre som en röd matta för oss, säger Tim som också tog intryck av Kristians framtidsfunderingar.

– Han skrev om det land han lämnade. Det fanns en oro för Sverige. Om vart vi är på väg. Det har påverkat mig.

Miljoner läsare har hittat till Gidlunds blogg och bok. Och hans Sommarprogram i P1 blev ett av de mest lyssnade förra året, dessutom det mest delade på sociala medier.

– Döden är läskig, men den lockar. Vi är nyfikna och rädda på samma gång, säger Karin.

HON TYCKER ATT de flesta har ett komplicerat förhållande till döden.

Trots att alla ska lämna livet tar det emot att prata om det. Och just därför, tror Karin och Tim, är det lättare att läsa och skriva på nätet. Det blir närhet och distans på samma gång, oavsett om man är avsändare eller mottagare. Man

kan närma sig lite i taget och på egna villkor. Stänga datorn när man inte orkar mer. Det gäller inte bara döden utan allt som känns obehagligt och svårt. Nätet erbjuder en kontrollerad och kravlös form av möten och samtal.

Karin – som följde Kristians blogg från allra första början, delade hoppet om att han skulle bli frisk och sedan tvingades inse att slutet närmade sig – berättar om hur hon i det längsta drog sig för att lyssna på Sommarprogrammet i P1 och intervjun i podcasten Värvet.

Under några sommarveckor på Gotland samlade hon mod, gick längst ut på en udde, la sig i gräset och lyssnade. Kristians drömmar, tankarna till sitt ofödda barn, till det liv han aldrig skulle få bli en del av grep henne hårt om hjärtat.

– Det var så sjukt, jag satte mig bland fårlortarna och tänkte ”Vad vill jag med det här jävla livet”. Han fick mig att börja känna igen. Att kickstarta.

Både Karin och Tim beskriver hur de genom att följa bloggen byggde en relation med Kristian trots att de aldrig träffat honom och inte heller kommenterat det skrivna utan bara läst och låtit sig beröras av hans uppriktighet.

– Mot slutet kändes det som att jag var en del av hans familj. Som att han höll om mig och att jag förstod honom bättre än mina närmaste, säger Karin och tillägger att hon kommer från en familj där man inte pratar så mycket om känslor.

Tim ser också hur hans roll ändrades från att vara läsare till att bli en sorts anhörig.

– Den dag han dog kändes det som om jag förlorade en vän.

Den sorg och tomhet som tog vid efter den 17 september är speciell. Visst gick Karin och Tim igenom kommentarsfälten, läste vad andra skrev, följde rapportering från begravningen, men ändå blev sorgen isolerad. Inget någon av dem diskuterade, varken med sina fysiska eller virtuella vänner.

– Hur skulle man kunna benämna det, Kristian hade ju redan skrivit allt, säger Karin. ●

Eva Svedmark

doktorand vid Umeå universitet som forskar om hur och varför vi uttrycker starka känslor genom sociala medier. Hennes avhandling Social media och obekväma sanningar är klar i juni.

Varför skriver, läser och kommenterar vi starkt personliga texterna på nätet?

– Vi har ett stort behov av att även på nätet förhålla oss till det existentiella, det djupt mänskliga, det som spelar roll och som handlar om livet. Starka känslor kan vara lättare att uttrycka i skrift än i prat. Och social media är en trevlig plats. Där finns en kontrollerad närhet. Vi kan både kliva väldigt nära och stänga av när vi vill.

Varför väljer många att blogga om sin sjukdom?

– Det är ett sätt att hålla kontakt och ha dialog även om jag ligger i ett rum där allt står stilla. Känslan av normalt liv hålls kvar. Den som skriver hittar en kanal att få berätta okonstlat. Man får också syn på sig själv och sina egna känslor, ett sätt att försöka förstå och komma nära sig själv. Sjukdomsbloggarna är ofta välformulerade och vackert skrivna. När man jobbar med texten jobbar man också med sig själv.

Ser du några trender? Blir det fler eller färre som skriver om det personliga?

– Fenomenet växer, och det gäller både på nätet och i andra kanaler. Det är en trend i samhället att närma sig starka känslor. Den senaste tiden har vi till exempel haft flera program om döden. För 15 år sedan betraktades det som något uppseendeväckande att skriva om sorg på nätet.

Vad har Kristian Gidlund betytt för vårt sätt att prata om livet och döden?

– Jag skulle vilja påstå att han skakade om ett helt land med sin personliga död. Han bjöd in alla som ville vara var med i det sista. Han blev en symbol för livet. Och har fått många följare.

Finns det någon genomsnittsbloggare?

– Tjejer bloggar mycket mer än killar. Sjukdomsbloggar gör både tjejer och killar. Men det är oftast unga människor som väljer den kanalen. För dem som är födda i en uppkopplad värld är det här en väldigt naturlig väg till kommunikation.

Är bloggen gamla tiders dagbok?

– Nej, bloggen är vald. Den som skriver är medveten om sina läsare även om de är anonyma. Dagboken var bara ett textflöde, inget författarskap. Men det här är något annat. Bloggen är redigerad text.

Vad tror du om framtiden för den här typen av texter på nätet?

– De kommer inte att försvinna. Möjligen byta plats och form. Det finns ett stort behov av att vara autentisk på nätet. Det blev inte alls som forskarna trodde, att vi skulle prova olika identiteter. Tvärtom, livet kan vara mer verkligt och sant på nätet är någon annan stans.

Finns det risk att vi blir för privata?

– Vi kan lämna ut saker som vi ångrar. Och det har att göra med den kontrollerade närheten. Den trygghet som vi byggt in i tekniken är lurig. Vi designar vår blogg personligt och intimt. Det ger känslan av trygghet och att jag är privat, fast jag inte alls är det.

Vilka fler risker ser du?

– Internet är en kopieringsmaskin. Det man någon gång publicerat finns sparat. Och det går inte att radera. Internet glömmer inte. Vår historia blir hela tiden vår samtid. Det är nytt och något vi behöver diskutera och förhålla oss till.

Är tekniken bedräglig?

– Nej, men vi måste förstå vår relation till tekniken. Förstå vad vi kommunicerar genom. Tekniken gör något med oss. Den talar tillbaka.

Vad hoppas du på?

– Att vi ska våga vara kritiska utan att få teknikpanik. Vi behöver lära oss mer om teknik som är hållbar och etisk. Den ska stötta ett gott samhälle och inte bara göra ett samhälle mer uppkopplat. Vi behöver ta ansvar för den teknik vi utvecklar. ●

”Starka känslor kan vara lättare att uttrycka i skrift än i prat.”

Behöver du
prata av
dig?
I kyrkan
finns
människor
som har tid
att lyssna

BILD PER HANDESKAM

Ett lyssnande öra i natten

Jourhavande präst fungerar många gånger som en livlina mitt i mörka natten. Hit ringer människor från alla olika samhällsklasser, personer med tro och personer som saknar tro, infödda svenskar och människor från andra länder.

Varje år tar Jourhavande präst emot cirka 69000 samtal; en vanlig natt är fem till sex av samtalen akuta krissamtal om självmord. Men behovet av att få prata med någon är viktigt även för människor med andra typer av problem.

Att kunna få tala just med en präst, när livet känns outhärdligt och utsattheten kanske tårt under lång tid, är betydelsefullt och telefonjouren fyller en viktig funktion när de flesta andra samhällsfunktioner har stängt. ●

TELEFONJOURER

Jourhavande präst Jouren är öppen varje natt mellan klockan 21 och 06. Telefonnummer går via SOS Alarm och är 112. Samtalet är gratis och du får vara anonym.

Svenska kyrkans finska telejour
Palveleva Puhelin 020-26 25 00.
Öppen varje natt klockan 21-24.

SJÄLAVÅRD – SAMTAL

Om du har något du skulle vilja prata om kan du boka tid med någon av våra präster eller diakoner. Samtalet är kostnadsfritt.

Ungdomsbussen finns på Stora torget i Karlstad fredagskvällar klockan 22-02.

En värmande buss på torget

Att bli lyssnad på av en vuxen, som inte avbryter med goda råd, är just vad många ungdomar behöver. Varje fredagskväll står kyrkans vita Ungdomsbuss på Stora torget, mitt bland alla ungdomar som är på väg ut eller hem – i grupper eller ensamma, nyktra eller fulla.

Inne i den varma bussen väntar kaffe, te och hembakta bullar och den som vill kan slå sig ner i bussens bakre del för en pratstund med bussens personal eller andra ungdomar.

– Det händer ganska många gånger att ungdomarna vill ha en kram, säger Laila Saad som är husmor i Norrstrands församling och ofta finns i bussen.

VARJE FREDAGSKVÄLL finns här, förutom anställda från kyrkan, också volontärer.

Volontärerna har genomgått en utbildning kring temat Vara vettig vuxen och fått verktyg att hantera sådant som kan hända om unga berusade människor mår väldigt dåligt eller blir irriterade. Hittills har dock alla kvällar förflutit utan bråk.

– Ibland kan någon i ett gäng dröja sig kvar i bussen när de andra går vidare. När man pratat ett tag visar det sig att han eller hon inte alls mår bra och behöver någon som orkar och har tid att lyssna, berättar Laila Saad.

Ungdomsbussen är ett samarbete mellan Karlstad pastorat och Karlstads kommun och har stått på torget under helgkvällar sedan år 2010. ●

FÖR DIG I VÅRDENS SAMMANHANG, SJUK ELLER ANHÖRIG

Sjukhuskyrkan/Kyrkan i vården finns som stöd för patienter, anhöriga och personal och har jourverksamhet dygnet runt. Kontakt: 054-61 50 00 (vx).

SORGEN ÄR TUNG ATT BÄRA

Sorgegrupp De som förlorat en anhörig bjuds in till samtalsträffar.

Mer info kontakta:
Karlstad, Kathy Blomqvist 054-14 15 41,
Hammarö, Lena Larsson 054-51 24 25,
Grava, Agneta Österberg-Johansson
054-53 62 26.

AKUT SAMTALSSTÖD

Samtalsakuten För dig som är i livskris och behöver samtala med någon.

Det kan handla om sorg, separation, arbetslöshet, existentiell kris eller andra dramatiska händelser. Personalen för inga journaler. Ring: 054-18 00 50.

Krismottagningen för män Om du behöver hjälp att hantera problem i nära relationer, aggressivitet eller livskris och vill tala med en man. Personalen för inga journaler. Ring: 054-18 01 54.

RELATIONEN MÅR INTE BRA

Familjerådgivning För familjer, par och enskilda med samlevnadsproblem, kriser och konflikter. Ring 054-14 14 21.

Prästen Johan Sunnerstam varvar ner tillsammans med bland andra Lennart Linnman och Camilla Solelind.

- Spännande
- Stämmingsfullt
- Avkopplande
- Avskalat
- Krångligt
- Inspirerande
- Kravlöst
- Otäckt
- Endast för övertygade

Vi hinner inte med oss själva. Samtidigt vågar många av oss inte möta stillhet och tystnad, utan får något irrande i blicken vid tal om vikten av eftertanke och lugn. Men för den som ändå vill prova en stunds stilla tid finns mycket att välja på i våra kyrkor – här finns en lång tradition av stilla gudstjänst och kontemplation, det vill säga inre och ordlös bön. *text & bild CECILIA HARDESTAM*

En bitande kall söndagskväll i början av det nya året slår jag mig ner i Västerstrandskyrkans inbjudande lilla nedsläckta kapell. De levande ljusen brinner och kantor Åsa Gräsberg spelar stämmingsfull pianomusik, som får mig att tänka på stilla fallande regndroppar. Vi är endast en handfull besökare här i kväll, men de som kommit verkar alla lätt falla till ro i den lugna atmosfären i rummet. Flera blundar och sitter stilla med händerna i knät.

Så reser sig kvällens präst, Johan Sunnerstam, och läser en bit ur ett mycket känt bibelställe, Bergspredikan, och påminner om att vi egentligen bara kan ta det lugnt och inte behöver göra oss så många bekymmer. Även om det så klart är lätt hänt att älta det som oroar, klarar sig våra kära problem faktiskt utan oss en stund.

Vi lyssnar till mer vacker och stämmingsfull musik, ett par dikter och fler tänkvärda ord av Johan, tänder ljus i ljusbäraren, sjunger enkla psalmer som heter saker som "I Guds tystnad vill jag vara" och som

passar väldigt väl ihop med stämningen i kapellet. Dessemellan sitter vi tillsammans i tystnaden.

Efter knappt en halvtimme är vår gemensamma stund i ro slut och Johan skickar iväg oss med välsignelsen: "Herren välsigne er och bevara er. Herren låte sitt ansikte lysa över er och vare er nådig. Herren vände sitt ansikte till er och give er frid. I Faderns, Sonens och den heliga andens namn. Amen."

Det känns tillitsfullt och varmt och får mig att minnas min lågstadiesifröken som varje eftermiddag läste just denna välsignelse över oss innan hon skickade hem oss från skolan.

– Tystnaden och att bara få vara är något att ta på allvar, säger Johan när det är dags att ställa i ordning kyrkan inför morgondagen. Till vår Tid för stillhet ska människor kunna komma utan att behöva tänka på saker som när det är dags att stå upp och sitta ner i kyrkbänken, pengar till kollekt etc. Det är kravlöst, helt enkelt.

Och Lennart Linnman, van kyrkobesökare, håller med:

– Även om jag nog föredrar en vanlig mässa eller gudstjänst är ju det här ett sätt att liksom känna lite grann av heligheten. Det ger ro och kan passa många som inte är så vana vid att vara i kyrkan. ●

Intresserad av mer tid för stillhet?

Antalet gudstjänstbesök i Svenska kyrkan har minskat med 30 procent sedan år 2000. Församlingar där det finns fler sorters gudstjänster att välja på blir däremot mer välbesökta.

Tid för stillhet kan du besöka i **Västerstrandskyrkan** kl 18 **6/4**, **4/5** och **18/5**.

Stilla

söndagseftermiddag i Norrstrands kyrka

DAG 1 – STILLA WORKSHOP med ord, tystnad, gemenskap, samtal och skapande kring en bibeltext. Ledare: konstnär Anneli Norén och universitetspräst Hans Kvarnström.

NÄR? 6/4 kl 14-17

INFO: hans.kvarnstrom@kau.se
054-14 15 31 eller 0768-404 606

Eftermiddagarna avslutas med gemensam måltid. Kl 18 övergår de i samtalskvällar. Ingen kostnad. **ANM:** Sensus senast den 27/3 för dag 1 resp 24/4 för dag 2, varmland@sensus.se eller 054-13 71 00.

DAG 2 – HALVDAGSRETREAT med meditation och kortare pilgrimsvandring. Ledare: fängelseprästen från Kumla Boel-Marie Lennartsdotter och diakon Margit Henriksson.

NÄR? 4/5 kl 14-17

INFO: margit.henriksson@svenskakyrkan.se
eller 054-14 15 39

UTMANA DIN BIBELSYN

Vad är Bibeln för sorts bok?
Hur kan man läsa och förstå
den? Och kan vi se och tolka
konst, litteratur och film
utifrån bibeln?

I HÖST GER Karlstads universitet
åter den uppskattade kursen Bibeln
i kulturen – kulturen i bibeln.

Kursen går på kvartsfart och ges
en måndag (heldag) i månaden.

Den vänder sig till alla som är
intresserade av västerlandets mest
betydelsefulla klassiker.

Här möter du de senaste forsk-
ningsrönen kring bibeln och får
utmana din bibelsyn. Dessutom
ger kursen ett nytt perspektiv på
kulturen och breddar din allmän-
bildning!

MER INFO

www.kau.se, kurskod **REGBKB**
samt anmälningskod **24090**.

Fira påsk

Skärtorsdag 17/4

19.00 Skärtorsdagsmässa i sinnes-
roanda, Herrhagskyrkan.

Långfredag 18/4

15.00 "Han gjorde det för oss"
– musikgudstjänst, Grava kyrka.

18.00 Långfredagsmusik, Pergo-
lesis Stabat Mater, Domkyrkan.

Påskafton 19/4

23.30 Påsknattsmässa, Skoghalls
kyrka samt Rudskyrkan.

Påskdagen 20/4

10.00 Jubelgudstjänst för Små &
Stora, Barnens katedral/Kropp-
kärrskyrkan.

11.00 Påskdagsgudstjänst, Alsters
kyrka.

15.00 Påskdagsgudstjänst, Östra
Fågelviks kyrka.

Hela påskens program på:
svenskakyrkan.se/karlstadspastorat
svenskakyrkan.se/grava
hammaroforsamling.se

När Gud grät

----- text SÖREN DALEVI bild PER HARDESTAM -----

Bibeln är mångfaldens bok. Att låta flera olika röster kommer till tals är här en typisk strategi: Evangelierna är till exempel fyra till antalet och många detaljer skiljer dem åt.

Ta påsken som exempel och bara en sådan sak som vilken dag Jesus dör.

Matteus, Markus och Lukas korsfäster Jesus på långfredagen medan Johannes korsfäster honom en dag tidigare, på skärtorsdagen. Det får till följd att Johannes inte berättar om nattvarden, vilket däremot de övriga gör.

Och vilka var egentligen de sista ord Jesus sa på korset?

"Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?" som Matteus och Markus vill ha det till? "Fader, i dina händer lämnar jag min ande" som det står hos Lukas? Eller "Det är fullbordat" som Johannes skriver? Eller sa han alla tre sakerna, såsom många filmatiseringar visar?

Och hur var det, bar han själv sitt kors, som Johannes säger (Joh 19:17), eller bar Simon från Kyrene det, som Matteus, Markus och Lukas menar?

Men det är inte kring detta jag vill fördjupa mig – även om det är himla intressant – utan det är en annan detalj som fångar mig.

Det gäller en liten detalj i berättelsen som lätt går oss förbi; en detalj som jag tror handlar

om Guds sorg. Det är en detalj som saknas hos Markus och Johannes, men som finns med hos Matteus och Lukas. De berättar nämligen båda att när Jesus dog, så "brast förhänget i templet i två delar, uppifrån och ända ned" (Matt 27:51).

Tittar man i noten till texten står det: "Templets innersta rum, det allra heligaste, avskildes genom ett förhänge. Matteus antyder att vägen till Gud öppnades genom Jesu död". Och det är en tolkning man kan göra av texten: Med Jesus öppnas vägen till Gud, inte bara för Judar utan för alla folk.

Men texten kan också tolkas på ett annat sätt. I Gamla testamentet berättas på flera ställen om människor som drabbas av stor sorg, och som därför river sönder sina kläder. Job är ett sådant exempel, han river sönder sin mantel när han får reda på att samtliga hans barn dött, likaså river Jakob sönder sina kläder i Första Moseboken när han får höra att hans son, Josef, dött.

I Gamla testamentet står således detta att riva sina kläder för att uttrycka en stor sorg när någon man älskar gått bort.

Och Jesus är – så tror de kristna – Guds son. Är det då en främmande tanke att Gud skulle sörja sin sons död, på samma sätt som Job och Jakob sörjde sina söner? Är således förhängets rivande Guds sätt att riva sönder sina kläder, sin mantel? Guds sätt att uttrycka sin sorg?

Påsken handlar om liv, uppståndelse och hopp. Men påsken handlar också om död och sorg och om tillvarons djävlighet. Och kanske är det en tröst att veta att även Gud lidit, att även Gud känt sorg. För mig är berättelsen om förhänget berättelsen om när Gud rev sönder sin mantel. Berättelsen om när Gud grät. ●

Vad har du alltid undrat över i kristendomen, men aldrig vågat fråga om?

Från och med detta nummer svarar Sören Dalevi, präst, forskare och lektor vid Karlstads universitet, på läsarnas frågor kring bibeln och kristen tro. Mejla redaktören cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se så förmedlar hon din fråga.

Nya tider kräver nya sätt att uttrycka gammal klokskap. Här kommer Tio Guds bud i modern tappning, formulerade av biskop emeritus Lennart Koskinen. (Den traditionella ordalydelsen är kursiverad).

Första Budet

Inrikta ditt liv på den Gud som är alltings ursprung och mål.

”Du skall inte ha andra gudar vid sidan av mig”

Andra Budet

Använd Guds namn endast i det godas tjänst.

”Du skall inte missbruka Herrens, din Guds namn, ty Herren kommer inte att lämna den ostraffad som missbrukar hans namn”

Tredje Budet

Ge dig själv regelbunden tid till vila och uppbyggelse.

”Tänk på att hålla sabbatsdagen helig”

Fjärde Budet

Visa dina föräldrar respekt och kärlek så kan du förvänta dig detsamma av dina barn.

”Visa aktning för din far och din mor, så att du får leva länge i det land som Herren, din Gud, ger dig”

Femte Budet

Värna och vörda livet i alla dess former.

”Du skall inte dräpa”

10 GUDS BUD

i modern tappning

Sjätte Budet

Var trogen mot din partner.

”Du skall inte begå äktenskapsbrott”

Sjunde Budet

Respektera andras egendom och rättigheter.

”Du skall inte stjäla”

Åttonde Budet

Visa dig pålitlig i tanke, ord och handling.

”Du skall inte vittna falskt mot din nästa”

Nionde Budet

Dela din medmänniskas glädje över att hon har fått en bra bostad.

”Du skall inte ha begär till din nästas hus”

Tionde Budet

Tillåt dig att vara glad åt att det gått din medmänniska väl i livet.

”Du skall inte ha begär till din nästas hustru, eller hans slav eller slavinna, hans ox eller hans åsna eller något annat som tillhör din nästa”

De tio budorden (Tio Guds bud, dekalogen) är de tio befallningar som Gud ger till Mose i Gamla testamentet, enligt 2 Mos 20:3-17, 2 Mos 34:1-28 och 5 Mos 5:6-21.

Kvinnans väg till ärkebiskopsstolen

Den 15 juni tillträder Antje Jackelén, nu biskop i Lund, som ärkebiskop. 66 år efter det att Sveriges kyrkliga kvinnoråd bildades får Svenska kyrkan därmed sin första kvinnliga ledare.

- 1947** Sveriges kyrkliga kvinnoråd bildas
- 1948** Kyrkornas världsråd bildas och beslutar verka för full jämställdhet mellan män och kvinnor i kyrkan
- 1949** Kommissionen Kvinnors liv och arbete i kyrkan tillsätts
- 1958** Prästämbetet öppnas för kvinnor via ett extrainsatt kyrkomöte
- 1960** De tre första kvinnorna prästvigs: Margit Sahlin, Elisabeth Djurle och Ingrid Persson
- 1997** Sverige får sin första kvinnliga biskop, Christina Odenberg i Lunds stift.